

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԷ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 20, 1894

ԹԻՒ 41

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

«Իրիկունը Մօտ է»	321
Հանգարտ կեանքերու Գեղեցկութիւնը	321
Առաքելական Գործի Դիւրութիւնը	321
Նահապետները	322
Քաղաքավարութիւն	323
Ջուր	323
Ինքն Շուններ Եւ Կատաղած Շուններ	324
Այլ Լայլը	324
Թղթակցութիւնը	
Նամակ Էստիպուրիէ	325
Փարիզի Մէջ Միտինարութիւն	325
Մարմինն Ու Հոգին Մէջտեղ Խօսակցու- թիւն Մը	326
Նուիրատուութիւնը Ի Նպաստ Ֆարգինի, Հալոսայի, Քիլիսի, Ուլուսանի, Եւ Թրքի Առաքելական Գործոյն	226
Ազգեր	326
Հանգէս Քաղաքական	327
Դրամական	328

ԱՒԵՏԱՔԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը ճրատա-
րակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ ճամար
կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4
մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախքը խմբագրու-
թեան վրայ է: Մեկ քէրքի գինն է 30 փարա:
Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան
եւ քղատարութեան պատկանեալ ամէն
գրութիւնը պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ.
Ս. Պարնըմ, Լ. մեքիգան խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտինարաց Ընկերութեան Կողմանէ,

Հ. Ք. ՍԻՒՆ, ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԵՄ, ՏԵՐԵՆ-ՄԱՐԱԿԵՐ

«ԻՐԻԿՈՒՆԸ ՄՕՏ Է»

Մեզմէ շատերը փայլուն յաջողու-
թեան մէջ են: Իրենց երկինքն անամպ
է. անվրդով անգործութեան մէջ կ'ապ-
րին և կարօտութիւն մը չունին: Բայց
չենք կրնար ակնկալել որ իրենց այս
վիճակը տևէ մինչև ցմբշ: Քիչ մը ետքը
արևը հորիզոնին պիտի մօտենայ և
ստուերները պիտի երկըննան: Սյս
վայրկենիս մեղմէ շատեր կը գտնուին
այն ժաման մէջ որ կը նկարագրուի մեր
խորագրով. «Իրիկունը մօտ է»:

Շատերու համար իրիկունը քսանե-
լորս ժամերուն ամենէն երջանիկ մասն
է երկրի վրայ: Կը բոլորին վառարանին
շուրջ: Կը խօսին, կը խնդան և կ'երգեն:
Վաղուան համար ծրագիր կը պատրաս-
տեն: Յօրեկուան բոլոր աշխատանքին մէջ
իրիկուան կը սպասեն անձկութեամբ, և
երբ կը տեսնեն արևին խոնարհիլը՝ կը

հրճուին սա մտածմամբ թէ «Իրիկունը
մօտ է»: Մահն այսպէս կու գայ Քրիս-
տոսի աշակերտին: Անոր ինչ փոյթ
եթէ այս կեանքին արևն սկսի մարը
մօտել: Յիսուս է վերէն «Ծագող արե-
գակը», իւրաքանչիւր փրկուած հոգիի
յաւերժական առաւօտը: Ինչ փոյթ
եթէ խաւարն հասնի: Յիսուս է աշ-
խարհի և երկնից լոյսը: Ինչ փոյթ եթէ
այս երկրաւոր տունը փլչի: Յիսուս
պատրաստած է շատ օթեկաններով
տուն մը:

Յիսուս է խարխիւր որ միշտ հաւ-
տատ կը պահէ: Յիսուս է աղբիւրը որ
երբեք չցամքի: Յիսուս է երեկոյեան
աստղը վերահաս գիշերուան խօլ խա-
ւարին մէջ:

ՀԱՆԴԱՐՏ ԿԵԱՆՔԵՐՈՒ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

Երկրի վրայ կ'ապրին բազմաթիւ խո-
նարհ անձեր որք անուն չունին մարդոց
մէջ, որոց գործը ոչ մէկ զրիչ կ'արձա-
նագրէ, բայց որք լաւ ծանօթ և ան-
ճառելի կերպով սիրելի են Աստուծոյ:
Ազմուկ չեն հաներ անոնք աշխարհի մէջ,
բայց ազմուկի պէտք չկայ կեանք մը
գեղեցիկ և ազնիւ ընելու համար: Աս-
տուծոյ ամենէն աղագելի և արդիւնա-
ւոր ծառաներէն շատեր հանգարտ
և ազմուկ չհանող մարդիկ են: Արևուն
ճառագայթներն ինչ լուծեամբ կը
սփռուին օրն ի բուն արտերուն և պար-
տէզներուն վրայ. և սակայն ինչ խնդու-
թիւն, զուարթութիւն և ոգևորութիւն
կը սփռեն: Ինչ լուծեամբ կը բացուին
ծաղիկները, և սակայն ինչ անոյշ բու-
րումներ կը սփռեն: Ինչ լուծեամբ
կը շարժին աստղերն Աստուծոյ աթոռին
շուրջ իրենց վեհ գնացքով, և սակայն
աշխարհներու արևներ են: Ինչ լու-
ծեամբ կը գործեն Աստուծոյ հրեշտակ-
ները, անշուկ քայլերով մտնելով մեր
տուները, և իրենց օրհնեալ սպասար-
կութիւնները կատարելով շարունակ մեր
շուրջ: Ո՞վ կը լսէ անոնց թեւերուն բա-
բախները, կամ անոնց լեղուներուն մեղ-
մագոյն հծծիւնը: Եւ սակայն գիտե՞ք
թէ մեր շուրջ կը սառառնին և մեր շուրջ

կը շրջին շարունակ: Մոյնպէս Քրիստոս
ունի երկրի վրայ բազմաթիւ խոնարհ
ծառաներ որ այնքան հանգարտութեամբ
կը գործեն որ մարդոց մէջ երբեք չեն
ճանչցուիր իբրև այն գործաւորները
զորս Նա կը նշանակէ իր աշխուագոյն
պաշտօնէից կարգին մէջ: Մեծ բաներ
չեն ըներ անոնք, բայց շատ անդամ, և
թերևս առանց իրենց զգալուն, օրհ-
նութիւններ կ'ըլլան ո՛ւր ալ երթան
կամ գտնուին:

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՔ

Միտինարական գործի մէջ հազարա-
ւոր քաջալերութիւններ ունինք զորս մեր
հայրերը չունէին: Շողին և երեկտա-
կանութիւնը աշխարհիս ընդարձակու-
թիւնը վերածած են անոր յիսուն տարի
առաջուան ընդարձակութեան կիսուն:
Վաճառականութիւնը և դիւանագիտու-
թիւնը մեր առջև բացած են այնպիսի
երկիրներ որ դոյ էին մեր հայրերուն
դէմ: Մինչև վերջերս ջինու կայսրու-
թիւնը դոյ էր քրիստոնէական կրօնքին
դէմ: Ճափոնցիներն սպաննեցին այն
միտինարները որ առաջին անգամ տա-
րին իրենց երկիրը փրկութեան աւե-
տիսը. ապա դրին անոնց մարմինները
կնքեալ տակառներու մէջ և զրկեցին
այն երկիրները ուրիշ եկած էին: Գե-
լութիւնը և գերեվաճառութիւնը դա-
րերով անյաղթելի թուա՞մը մը եղաւ և
խափանեց քրիստոնէական կրօնքին մուտն
յԱփրիկէ: Փիլիսոփայութիւնը և դասա-
կարգի խորութիւնը գարեբով Աւետա-
րանէ զուրկ պահեցին Հնդկաստանի
անթիւ անհամար բնակիչները: Մինչև
վերջերս մարդակերութիւնը փրկութեան
պատգամատարներուն արգելք կ'ըլլար
հարաւային Ովկիանիոյ կղզիները եր-
թալու: Սակայն ինչ կը տեսնենք հիմա:
Չինու պարիսպները գետնին հաւասար
եղած են, և հին ժամանակաց թմրած
կայսրութիւնը նոր կեանքով մը կը արո-
ւիէ: Ճափոն լայն բացած է իր երկրցս
փակ դռները, և կ'ընդունի հիմա ա-
րևմտեան քաղաքակրթութեան և կրօ-
նին բոլանդակ լոյսը: Լիվինկսթընի և

Սթանիսլի երկրախուլութիւններուն չնորհիւ խաւարակուած Ափրիկէ ֆրիստունէութիւնն ընդունելու կը պատրաստուի։ Անգղիական դատարաններ և երկաթուղիներ սկսած են քանդել դատակարգի պատուարները, և արդի քաղաքակրթութիւնը տանիլ Հնդկաստանի դէպի պարսպաւոր քաղաքները։ Եւրոպայի և Ամերիկայի նաւատորմիւնները վերջ դրած են վերոյիշեալ կղզիներուն մէջ տիրող մարդակերութեան չար սովորութեան։

ՆԱՀԱՊԵՏՆԵՐԸ
ԻՍՏԱՅԿ ԵՒ ԻՐ ՈՐԴԻՔ
[Խմբագրական]
3.

Իսահակ օրհնեց զՅակոբ և զղկեց որ երթայ կին մը առնել իր մօր ազգականներէն։ Էտէրսայմ կ'ըսէ, «Երկար եւ տաժանելի ուղեւորութիւն մը ըրաւ Յակոբ այն առաջին օրը երբ մեկնեցաւ իր բնակութեան ի Բերսաբէէ։ Աւելի քան քառասուն մղոն ճամբորդեց այն լեռներուն վրայ որ յետոյ եղան Յուդայի լեռները, և այն երկրին մէջ որ յետոյ պիտի ըլլար Բենիամինի երկիրը»։ Սակայն պատմութեան մէջ չկայ բան մը որովհետեւ թէ նա մէկ օրուան մէջ կատարեց այդ երկար ուղեւորութիւնը։ Կաւանականապէս իր փախստեան երկրորդ կամ երրորդ օրուան իրիկունն հասաւ նա հոն ուր տեսաւ Ծն. ԻԲ. 12-13 համարներուն մէջ պատմութեան գեղեցիկ երազը։ Այդ տեղը մօտ էր այն տեղւոյն ուր Աբրահամ կեցած էր ժամանակ մը երբ առաջին անգամ մտաւ այն երկիրը, և ուրկէ ինք և Դովտ իրարմէ բաժնուելէ առաջ դիտած էին շրջակայ երկիրը։ Կը պատմուի թէ «Բեթելի մօտենալու առեւն, բլուրներուն կողերն ստէպ կը ներկայացնեն երեւոյթ մը այնպէս ճշդիւ նման սանդուխի մը ոտքերուն որ Յակոբայ երազին տեսին անոնցմէ փոխ առնուած կրնայ ըլլալ»։ Երազի մը որպիսութիւնը շատ անգամ կ'ազդուի արթնութեան վերջին րոպէներու մտածումներէն, և եթէ այսպէս եղաւ Յակոբայ երազն ալ, աստուածային յայտնութեան ոչ նուազ միջոց էր այն։ Սանդուխը զոր տեսաւ Յակոբ՝ անշարժ էր մանաւանդ քան թէ շարժական, և ելող և իջող հրեշտակներուն տեսին Յակոբայ կը ցուցնէր թէ ազատ հաղորդակցութիւն կար ընդ մէջ այն տեղին, ուր ինք կը գտնուէր, և աստեղադարձ երկնից ուր Աստուած կը բնակի։ Հրեշտակները լուրթեամբ կ'անցնէին լուսափայլ սանդուխէն, բայց սանդուխին դուրսը կը կենար Տէրը որ զինք ներկայացուց սպայէս։ «Ես եմ Եհովան՝ զու հօրդ Աբրահամին Աստուածը ու Իսահակին Աստուածը»։ Յակոբայ նորոգեց Աբրահամու տրուած խոստումը նկատմամբ Աւետեաց Երկիրը ժառանգելու և նկատմամբ սերունդին որով պիտի օրհնուէին երկրի բոլոր ազգերը։ Տուաւ նաեւ սա մասնաւոր և մխիթարիչ խոստումը, «Ես քեզի հետ եմ, ու ամէն ուր որ երթաս՝ քեզ պիտի պահեմ, ու քեզ աս երկիրը պիտի դարձնեմ»։

Այսպիսի տեսիլ մը անգին արժէք ունէր Յակոբայ համար։ Նա էր տունէն աքսորուած և փախստական մարդ մը, և այն առանձին տեղը տարակոյսներ և վախեր բնականապէս կը պատէին զինքը։ Թերեւս վախէն քնացաւ նա բաց երկնից տակ և

քարը բարձ ըրաւ իր գլխուն փոխանակ մարդոց բնակարաններ փնտռելու։ Ծիշդ այդ առանձնութեան և երկիւղի ժամն ընտրեց Աստուած ողորմածութեամբ ինքզինք առաջին անգամ յայտնելու համար Յակոբայ։ Ասոր համար նահապետն ըսաւ, «Իրաւընէ Տէրը աս տեղ է եղեր, ու ես չգիտցայ»։ Կը հաւատար թէ Աստուած «երկնի և երկրի Աստուած» էր, բայց հաւանականապէս կը կարծէր թէ քանի մը տեղեր կան ուր Աստուած ինքզինք կը յայտնէր և ուր աւելի զերամաստէլի էր։ Բերսաբէէէ մեկնելու առեւն կարծեց թէ այդպիսի տեղէ մը մեկնեցաւ, և հաւանաբար և միանգամայն գոհութեամբ կը լցուի տեսնելով թէ առանձին հովիտն, ուր կը քնանար, «ուրիշ բան չէ՝ բայց միայն Աստուծոյ տունը» և «երկնից դուռը»։ Համար 13ի մէջ իրեն տրուած խոստումէն ետքը անշուշտ առաջուրէն աւելի բարձր դադարաւոր մը ստացաւ Աստուծոյ ամէն ուրեք ներկայ ըլլալուն վրայ։ Եւ ուստի, թէեւ չէնք չկար, կոչեց այն տեղը Բեթել, Աստուծոյ տունը։ Սակայն կարծելու չենք թէ Յակոբ այնպէս զգաց թէ Բերսաբէէէ մեկնելով զրկուեցաւ աղօթքի արտօնութեան, վասն զի երկար առեւն յետոյ ըսաւ, «Աստուծոյ, որ իմ նեղութեանս օրը ինծի լսեց» (Ծն. ԼԵ. 3)։ Չէր կրնար այն առեւն կանգնել մեծարժէք յիշատակարան մը, բայց «արձան կանգնեց» քարը զոր իր գլխուն իբրեւ բարձ գործածած էր երկնային տեսլեան միջոցին, և նուիրադործեց զայն՝ օծելով իւղի այն փոքրիկ պաշարով զոր իր հետ տարած էր ուտելու համար։ Դէպքը յիշատակելու բնական կերպ էր այս, բայց այսպիսի օծեալ քարերը երկրպագութեան առարկայ կ'ըլլային հեթանոսներուն մէջ, և ուստի Մովսիսական օրէնքով արգելուեցաւ արձաններ կանգնել (Դեւ. ԻԶ. 1, Բ Օր. ԺԶ. 22)։ Էտէրսայմ, Յակոբայ երազին վրայ խօսելով, կ'ըսէ, «Խոստումը այն իրական աստուածակերտ սանդուխն էր որ թափառականին առանձնարանէն բարձրացաւ մինչեւ երկնիք, մինչեւ Աստուծոյ առջեւ։ Նոյնպէս, ճամբորդապէս Իսրայելի վերաբերող ամէն անհատի համար խոստումը դեռ այն սանդուխն է որ երկնիք և երկիր իրարու հետ կը կցէ։ Վարը կը գտնուի ողորմելի, անօգնական և լքուած մարդը, վերը՝ Եհովան ինքը, և խոստման սանդուխին վրայ որ երկիրը կը միացնէ երկնից հետ»։ Աստուծոյ հրեշտակները իրենց լոին և անգուլ սպասարկութեամբ կ'իջնեն օգնութիւն բերելով և կ'ելեն նոր փրկութիւն բերելու։

Ուստի մէջ զոր Յակոբ ըրաւ (համար 20-22) չկայ վարձկանական բան։ Ուստի իմաստը սա չէ թէ, եթէ Աստուած հաւատարիմ ըլլայ իր խոստման, Յակոբ ալ պիտի կատարէ այս բաները, իբրեւ թէ տարակոյս ունէր Տէրոյն հաւատարմութեան վրայ։ Կրնանք «որովհետեւ» գնել 20 համարին «թէ որ» շաղկապին տեղ, և կարդալ սպայէս։ «Որովհետեւ Աստուած ինծի հետ պիտի ըլլայ, ու աս երթալու ճամբուս մէջը զիս պիտի պահէ» և եւն։ Տասանորդ տալու սովորութեան արդէն պատահած ենք (ԺԴ. 20) և զիտենք թէ յետոյ օրէնք եղաւ Իսրայելի (Դեւ. ԻԶ. 30-33)։

Քարին օծման նկատմամբ Բուլբրթըն կ'ըսէ, «Եթէ լոկ հոգեւոր էակներ ըլլայինք, կրնայինք առանց ձեւակերպութեան ըլլալ։ Բայց տակաւին նիւթի հետ խառնուած ենք,

և եթէ մարմին չունենանք՝ հոգին կը մեռնի։ Որչեղեք ուրեմն Յակոբայ նման զիւրացնել կրօնին ըմբռնումը՝ կրօնական արարողութիւններու կիրառութեամբ։ Կրօնքն ըսել չէ եկեղեցի երթալ և կիրակին պահել, բայց առանց տոնոց՝ կրօնքը չապրիր»։

Բերսաբէէէ մինչեւ Խառան Յակոբայ 430 մղոն ճամբորդութեանն ուրիշ դէպք մը չյիշատակուի։ Ուրախ սրտով մեկնեցաւ Բեթելէ, վասն զի այս է նշանակութիւնը «ոտքերը վերցուց» խօսքին որ կը գտնուի ԻԹ. 1 համարին լուսանցքին մէջ։ Եւ երբ Խառանի մօտեցաւ, դաշտին մէջ հորի մը քով եկաւ ուր ոչխարի հօտեր կը սպասէին ջուր խմելու համար։ Այս չէր քաղաքին մօտ գտնուող այն հորը, ուր Աբրահամու ծառան Ռեբեկայի պատահեցաւ, այլ հաւանականապէս էր աւելի հեռի հոր մը։ Հորին բերնի քարը կը յիշուի ի յարգանա Յակոբայ ուժին և ազնուութեան որով զլորեց զայն։ Հորին կամ ջրնդին բերանը ծածկուած էր մեծ քարով քարով մը, որուն մէջտեղ կար դրոյ մը անցնելու չափ մեծ ծակ մը։ Այդ ծակին մէջ, մինչեւ ցարդ տիրող սովորութեան մը համաձայն, կը մխուէր խաշոր քար մը զոր հանելու համար շատ անգամ պէտք կ'ըլլար երկու երեք հովիտներու միացեալ ոյժը։ Քարն այսպէս կը դրուէր հոն թէ՛ փոշիէ և ջերմութենէ պահպանուէր համար ջուրը, և թէ՛ թոյլ չտալու համար որ առանց հրամանի կամ ի դուր գործածուէր այն։

Յակոբ իմացաւ թէ հորին քով սպասող հովիտները կը ճանչնային իր Լաբան մօրեղբայրը։ Անոնք ցուցին իրեն Լաբանու Ռաքէլ դուստրը որ դէպի հորը կու գար Լաբանու ոչխարներուն հետ։ Հաւանականապէս ինքզինք առանձինն Ռաքէլի աւելի յայտնուէր համար ջանաց համոզել հովիտները որ հեռանան, ըսելով թէ «տակաւին իրիկուն ըլլալու շատ առեւն կայ»։ Եւ թէ իմաստութիւն պիտի ըլլայ խմցնել ոչխարներուն և դարձեալ արածել զանոնք։ Չյաջողեցաւ համոզել հովիտները, բայց քարը հորին բերնէն գլորելով և ոչխարներուն ջուր խմցնելով ազատեց զՌաքէլ երկար ժամանակ սպասելու հարկէն որ ուրիշ կերպով անխուսափելի պիտի ըլլար։ Յակոբ առանձին էր և հարուստի երեւոյթ չունէր, մինչդեռ Աբրահամու ծառան եկաւ տասն ուղտով և բազում ձու ընծաներով։ Ռեբեկա ջուր քաշեց Աբրահամու ծառային ուղտերուն համար, մինչդեռ հոս Յակոբ է որ նոյնպիսի ծառայութիւն կը մատուցանէ Ռաքէլի, ջուր տալով անոր ոչխարներուն։ «Յակոբ» երբ լմնցուց այս գործը, «համբուրեց Ռաքէլը, ու ճայնը վերցնելով լացաւ»։ Կարելի է որ այն վաղեմի ժամանակաց մէջ սովորութիւնը հօրաքեռորդայ մը կը ներէր այսպիսի սիրալի համբոյր մը տալ իր մօրեղբոր աղջկան, բան մը՝ որ այժմու դադարաւոր համաձայն դատապարտելի պիտի ըլլար։ Սակայն հաւանականապէս տակաւին լման հասած օրիորդ մը չէր Ռաքէլ։ Տասնեւչորս տարեկանէ վեր եղող աղջկները տունը կը մնային իրենց մայրերուն քով։ Թերեւս Ռաքէլ ալ տասներկու տարեկանէ աւելի չէր երբ Յակոբ տեսաւ զնա։ Ռեբեկայի նման, տուն վաղեց Ռաքէլ լուր տասն պատահեցաւ։ Լաբան ալ եղաւ եկաւ ջերմ ընդունելութիւն մը ընելու անոր։ Մինչ կը խօսակցէին, Լաբան նշմարեց այնպիսի հանդամանքներ և շարժումներ որ իրեն

կը յիշեցունէին այն քոյրը որմէ բաժնուած էր տարիներէ ի վեր . ուստի յայտարարեց, «Իրաւցընէ դուն իմ ոսկորս ու մարմինս ես» :

Միամտեայ փորձառութիւնը Լաբանուցուց թէ իրեն ո՛րչափ օգտակար կ'ըլլար Յակոբայ ծառայութիւնը, ուստի ուղեց իր քով պահել զնա : Հոս կը սկսի Լաբանու խորամանկ եւ անձնատիրական վարմունքին երկար պատմութիւնը : Առատաձեռն մարդու մը ոճով կ'ըսէ, «Դուն իմ եղբայրս ըլլալուդ համար ինծի ձրի՛ պիտի ծառայես . ըսէ ինծի՛ ինչ ըլլայ քու վարձքդ » : Յակոբայ իր աչքը բացած էր այդ միջոցին եւ զիտած էր ինչ որ պարտէր գիտել, եւ արդիւնքն ուրիշ բան չէր եղած բայց եթէ զօրացնել սէրը զոր զգաց առ Ռաքէլ երբ առաջին անգամ տեսակցեցաւ անոր հետ : Ուստի կ'առաջարկէ անոր համար Լաբանու եօթը տարի ծառայել : Կ'որոշէ անկախ ըլլալ եւ իր հօրմէն զրամ չխնդրել զմիաբէլ իրեւ կին գնելու համար : Եթէ դրամ խնդրէր, անմիջապէս կը զրկուէր : Սակայն կ'ընտրէ իր անձնական աշխատութեան միջոցաւ ստանալ զնա : Լաբան ուրախութեամբ ընդունեց այս առաջարկը եւ ըսաւ, «Անիկա քեզի տալը՝ ուրիշ մարդու մը տալէն ազէկ է » : Կ'ըսուի թէ հիմա Պէտէվիներուն մէջ մարդ մը իր մօրեղբօր կամ հօրեղբօր աղջկան ձեռքը խնդրողներուն մէջ առաջնութեան իրաւունք ունի, թէպէտ պարտաւորեալ չէ անոր հետ ամուսնանալու : Կարգադրութիւնն եղաւ լինցաւ : «Եւ Յակոբ Ռաքէլին համար եօթը տարի ծառայեց . ու զանկա սիրելուն պատճառաւ իրեն քանի մը օրի չափ երեւցաւ » : Տաբակոյս չկայ թէ նա այդ միջոցին զրկուած չէր անոր հետ յարաբերութիւն ունենալու պատուական հաճոյքէն :

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս խուռն ամբոխի մէջ դժուարին է մարդոց խուսափել ուրիշին վնասելէ եւ ուրիշէն վնասուելէ, նոյնպէս գործի, ընկերութեան եւ տան մէջ մեր իրարու հետ ունեցած սերտ առնչութեանց մէջ դժուարին է մեզի խուսափել տարբեր տրամադրութիւն, ընաւորութիւն, գաղափար եւ նպատակ ունեցողներու հետ բախելէ, որ քիչ չափ մնայուն անհանգստութիւն, ցաւ եւ զրկանքի զգացում յառաջ կը բերէ : Այս դժուարութեան յաղթելու մեծապէս կը նպաստէ քաղաքավարութիւնը : Իր մեղմ եւ չնորհալի ներկայութեամբ կը պահպանէ զմեզ շատ սերտ եւ շատ բիրտ յարաբերութիւն : Կը նետէ ամէն անձնականութեան վրայ պաշտպանողական քող մը որ չկրնար դիւրաւ պատռուիլ : Ո՛վ կարող է վիճիլ կամ կռուիլ մարդու մը հետ, կամ հակառակիլ անոր խօսքին, երբ նա միշտ հեզ, միշտ քաղաքավար է իր բոլոր առնչութեանց մէջ : Վիճելու եւ հակառակելու այդ տրամադրութիւնն իսկոյն կ'անհետի եւ յառաջ կու գայ յարգանաց զգացում մը : Քաղաքավարութիւնը կը կշտամբէ անպատշաճ ընտանութիւնը կամ համարձակութիւնը, արգելք կը դնէ վէճի եւ կռուոյ առջեւ, եւ կը հանգրաւեցնէ բոլուն եւ բարկացող զգացումները :

ՁՈՒՐ

(Ճ. Ճ. Սթիւարթի է Լեռն)

Բ.

Ձուրին վրայ խօսուած ժամանակ պէտք է յիշել մաշանման բնութեայթ կոչուած ի-

րողութիւնը : Երբ նուրբ ծակով խողովակի մը ծայրը մխուի կոնք մը ջուրի մէջ, կը տեսնուի որ ջուրը կը բարձրանայ խողովակին մէջ եւ կոնքին պարունակած ջուրին մակերեսէն բարձր կ'ելլէ : Նաեւ երբ ջուր կը սրսկուի չթրջող մակերեսի վրայ, որպիսի է թաւիչը, չտարածուի մակերեսին վրայ, այլ՝ կը կենայ հատիկներու կամ կաթիլներու ձեւով : Ճիշդը խօսելով, ջուրն այնպիսի վիճակ մը կ'ունենայ որ իրը թէ չըջապատեալ է կծկող մօրթով . եւ կաթիլ մը ջուրը կրնայ, թէպէտ ոչ այնքան յարմարութեամբ, բաղդատուիլ ձգախիթի մէջ պարունակեալ հեղանիւթի հետ : Ձուրին մակերեսի խաւին այս մասնաւոր յատկութիւնը կը կոչուի մակերեսային ձգտում, եւ անոր աստիճանը կրնայ չափուիլ նշանակելով բարձրութիւնը որուն կը հասնի ջուրը այսինչ տրամագիծն ունեցող խողովակի մը մէջ, վասն զի ջուրին սեան գագաթին շրջապատին բոլորաթիւ ձգտումը հաւասարակչիւ կու գայ բարձրացող ջուրին ծանրութեան հետ : Կրնայ չափուիլ նաեւ դիտելով կաթիլներուն ծաւալը : Ասոր պատճառն են ջուրին մակերեսի խաւին մէջ պարունակեալ մասնիկներուն տարբեր հանգամանքները : Ձուրին այն մասնիկները, որոց մէկ կողմը ազատ օդին կը դայի, միւս մասնիկներուն ձգողութեան չեն ենթարկիր, եւ ուստի կը տարբերին ջուրին ներսը գտնուող մասնիկներէն որոնք ամէն կողմէ շրջապատուած են միւս մասնիկներով եւ ամէն կողմէ հաւասարապէս ենթակայ են անոնց ձգողութեան : Մակերեսային այս ձգտումն է պատճառ որ օճառի պղպշակի մը ներքին ճնշումը աւելի մեծ է քան դուրս գտնուող մթնոլորտին ճնշումը :

Ձուրին՝ ապառաժներու ծակաթիւքներէն անցնելու գործողութիւնը մեծապէս կը զիւրանայ այս մաշանման գործողութեամբ, եւ կարեւոր հետեւանքներ ունի երկրաբանական արդիւնքներու վրայ : Այսպէս ջուրը կարող է մտնել եւ խոր թափանցել ժայռերուն պատառուածներուն մէջ, մինչեւ իսկ երբ մեծ ճնշում ի գործ կը դրուի անոր դէմ շոգոյ միջոցաւ, եւ ժայռից կազմութիւնը փոփոխութիւններու կ'ենթարկի ժայռից մէջ պարունակեալ ջուրին միջոցաւ երբ ջուրը ճնշման տակ եւ բարձր ջերմութեան աստիճանի մէջ կը գտնուի երկրագունտիս կեղեւին ներքին կողմը :

Տակաւին մասամբ գաղափար կը մնայ թէ ինչ է ջուրին կամ ուրիշ որ եւ իցէ հեղանիւթի իրական կազմութիւնը : Հեղանիւթին հիւլէները կամ մասնիկները կը թուի թէ կարող են շարժիլ ամէն կողմ նշանաւոր ազատութեամբ . բայց երբ հեղանիւթը պինդ մարմնոյ կը փոխուի, անոնց դիրքը շատ մը աւելի հաստատուն կ'ըլլայ : Ոչ ոք կարող եղած է ցարք բացատրել թէ ինչու ջուրը աւելի տեղ կը գրաւէ պինդ վիճակին մէջ քան լոյծ վիճակին մէջ : Ձուրի մասնիկներուն մէկ մասնաւոր յատկութիւնն եւս կրնանք դիտել երբ կը տեսնենք զայն ձեան ձեւին ներքեւ : Այս մասնաւոր յատկութիւնն է անոնց վեցսնկիւնի դրութեամբ բիւրեղանալով շարակարգիլը : Լաւ կը տեսնուի այս բանը վեց շառաւիղներ ունեցող այլ եւ այլ ձեւ փոքրիկ դեղեցիկ աստղիկներուն մէջ, որք կ'երեւին նոր ինկած ձիւնին մէջ :

Ձուրը կ'ենայ երբ ջերմութեամբ առաջ եկած անոր շոգոյն ճնշումը ամենափոքր աստիճանաւ իսկ աւելի կ'ըլլայ արտաքին

մթնոլորտին ճնշումէն : Ուստի ջերմութեան աստիճանը որու վրայ եռացում տեղի կ'ունենայ, կախում ունի մթնոլորտին ճնշումէն, եւ ինչպէս քաջածանօթ է, աւելի ցած է լեռան գագաթը քան ստորոտը, այնպէս որ կերակուր եփելու գործողութիւնները աւելի կը դժուարանան բարձրադիր տեղեր, որպիսի է Գիթօ, Անտեան լեռներուն վրայ : Նաեւ այս պատճառաւ, եռացող ջուրին ջերմութեան աստիճանը ցած կ'ըլլայ երբ ծանրաչափին սնդիկը վար կ'իջնէ : Այսպէս, կը տեսնենք որ մինչ սառին հալման կէտը կը ցածնայ ճնշմամբ, ջուրին շոգիացման կէտը կը բարձրանայ ճնշումն աւելցնելով : Օրէնքը սա է . երբ գոյացութիւն մը կը կծկի իր վիճակը փոխուելով, ինչպէս սառինը՝ երբ ջուրի կը փոխուի, ջերմութեան աստիճանը, որու վրայ փոփոխութիւնը տեղի կ'ունենայ, կ'իջնէ ճնշմամբ : Երբ վիճակի փոփոխման հետ տարածում ալ տեղի կ'ունենայ, ինչպէս երբ ջուրը շոգիի կը փոխուի, ճնշումը կը բարձրացնէ ջերմութիւնն այն աստիճանին՝ որու վրայ փոփոխութիւնը տեղի կ'ունենայ : Հետագայն է եռացման կէտին վրայ ճնշման ազդեցութեան չահեկան եւ դիւրին կատարուող փորձ մը : Շիշի մը մէջ քիչ մը ջուր եռացուր, մինչ եռացումը կը շարունակէ՝ խցէ շիշը եւ մէկդի առ ջերմութեան աղբւրը : Երբ ապակի շիշը քիչ մը պաղի, պաղ ջուրի մէջ թաթխուած սպունգ մը կոխէ շիշին վրայ, եւ ահա նորէն կը սկսի եռացումը : Ասոր պատճառն այն է որ դուրսէն յանկարծ պաղ ջուր գպցնելով կը խտանայ ներսը գտնուած տաք ջուրին վերեւն եղող շոգին, եւ այսպէս բաւական կը պակսի անոր վրայի ճնշումը, այնպէս որ դարձեալ կրնան շոգիի պղպշակներ ձեւանալ հեղանիւթին մէջ եւ կը նորոգուի եռացման գործողութիւնը :

Ձուրը կը բաղկանայ երկու կազերէ, թթուածինէ եւ ջրածինէ, եւ կրնայ դարձեալ իր այս բաղադրիչ մասերուն վերածուիլ : Եթէ զօրաւոր մարտկոցէ մը արտադրեալ ելեկտրականութեան հոսանք մը զրկուի աման մը ջուրի մէջ իրարու դէմ դրուած երկու փշիկն տախտակներու մէջտեղ, պիտի տեսնուի որ կազի պղպշակներ կ'ելլեն տախտակներէն մինչ հոսանքը կ'անցնի : Ասոնք յառաջ կու գան ջուրին մասնիկներուն ձեղքուելէն, եւ ժամանակի ընթացքին մէջ ամբողջ ջուրը կրնայ այսպէս փոխարկուիլ իր բաղադրիչ կազերուն : Ուրոյն ամաններու մէջ տախտակներէն արձակուած կազերը հաւաքելով, հասկցուած է որ մէկ տախտակէն արձակուած կազը ջրածին է եւ միւս տախտակէն արձակուածը՝ թթուածին, եւ թէ ջրածինին ծաւալը գրեթէ ճիշդ կրկնապատիկն է թթուածինին ծաւալին : Ուստի ջուրը երկու մաս ջրածինի եւ մէկ մաս թթուածինի խառնուրդ է, եւ եթէ այս բաղադրութիւնը տեղի ունենայ ջուրին եռացման կէտէն բարձր աստիճանի ջերմութեան մէջ, կը տեսնուի որ արտադրուած շոգիին ծաւալը երկու կազերուն միացեալ ծաւալներուն երկու երրորդն է : Երբ ամանի մը մէջ իրար կը խառնուին ջրածին եւ թթուածին կազերը երկուք առ մի համեմատութեամբ, եւ յետոյ ամանին բերանը բոցին բռնենք՝ բարձրաձայն պայթիւն մը տեղի կ'ունենայ : Կազերը իրարու հետ բաղադրուած են, եւ կը տեսնուի որ ամանին պատերը ծածկուած են ջուրի խտացած կաթիլներու ցօղով մը :

ԽԵՆԹ ՇՈՒՆԵՐ ԵՒ ԿԱՏՂԱԾ ՇՈՒՆԵՐ

Ամէն տարի Նիւ Եորքի մէջ շատ մը կատարած կարծուած շուկաներ կը գտնուին, բայց Կենդանեաց Անդթուծիւնն Արգելող Ընկերութեան ըսածին համեմատ միայն մէկ կատարած շուկան տեսնուած է քաղաքին մէջ անցեալ քսանեւութ տարիներու միջոցին, Հաւանականապէս նմանօրինակ խօսք մը կրնար ըսուիլ ամէն տեղի շուկաներուն համար, եւ այս կը ծառայէ հզօրապէս լուսարարելու սա իրողութիւնը թէ մեծ տարբերութիւն կայ հասարակ կատարութեան եւ բուն կատարութեան մէջտեղ, թէպէտ երկուքն ալ նոյնանշան կը համարուին առ հասարակ: Արդարեւ նոյն տարբերութիւնը կայ սովորական կատարութեան եւ բուն կատարութեան մէջտեղ, ինչ որ, օրինակի համար, կայ մարդոց խելագարութեան եւ ծաղկախտի ժամանակ պատահած դառնացանաց մէջտեղ: Սովորական յիմարութիւնն է շան բարկութեան արտայայտութիւնը կամ լուսնոտութիւն կամ ինքնաբերաբար յարձակում խելագարութեան: Այս բոլոր վիճակներուն ենթակայ են շուկաները, վասն զի մեծապէս զարգացուն են անոնց ջղային դրութիւնը եւ ուղեղը: Բայց բուն կատարութիւնը տարախոխիկ ակտ է երբեք ծագում չունենով առանց ուրիշէ մը վարակուելու, այլ՝ փոխանցուելով մէկ կենդանիէն ուրիշի մը պատկերմամբ (սովորաբար, բայց ոչ անհրաժեշտ կերպով, խածնուելու միջոցաւ), եւ ոչ միայն շուկաներու կ'աղղէ՝ այլ նաեւ ձիւերու, կովերու, առնէսներու, եւ շատ մը ուրիշ կենդանիներու: Երբ կը փոխանցուի մարդոց, կը կոչուի ջրախուսութիւն, վասն զի մարդոց վրայ անոր նշանն է անկարողութիւն ջուր կլլելու: Բայց կատարած կենդանեաց վրայ այս սովորաբար նշանն է հիւանդութեան: Թէ՛ մարդոց եւ թէ՛ ստորնագոյն կենդանեաց մէջ միտքը կը ներգործուի ակտին ժամանակը: Վասն որոյ կատարած շուկան խենթ ալ է, թէպէտ, ինչպէս ըսուեցաւ հիմա, խենթ շուկան հարկաւորապէս չէ՛ կատարած:

Որովհետեւ կատարութեան ակտը կը փոխանցուի պատկերմամբ միայն, սովորաբար կը տարածուի խածնուելու հակամէտ կենդանիներու, զոր օրինակ՝ շուկաներու, գայլերու եւ կատուններու միջոցաւ: Սոյն վայրկենին (օգոստ. 9) կը կարծուի թէ վարակուած է Միացեալ Նահանգաց Վէրմոնթ Նահանգին մէջ արջառններու երամակ մը: Ախտը ծագում առաւ շունէ մը՝ որ ասդին անդին կը վազըւընտէր եւ խածաւ շատ մը կովեր: Բայց հարկաւ քիչ վտանգ կայ որ կովերը փոխանցեն ակտը: Շունները իրենց բնութեան եւ վազելու սովորութեան բերմամբ եւ ընկերականութեամբ բնականապէս կատարութեան ակտին սովորական փոխանցիչներն են, եւ ուստի մեծ իրաւամբ կը նկատուին իրեւ գլխաւոր միջոցներ ակտը դոյութեան մէջ պահելու: Կատարութեան ակտին ժահրը ուրիշ բոլոր ծանօթ թոյններէն կը տարբերի սա յատկութեամբ որ մարմնոյ կազմութեան մէջ անոր թխսման ժամանակամիջոցը կը զանազանի գրեթէ անորոշ կերպով: Ուրիշ թոյններուն շատը երբ կը մտնեն կազմութեան մէջ, կը յայտնեն իրենց գէշ ազդեցութիւնը բաւական որոշ ժամանակամիջոցի մը մէջ: Եւ այս ժամանակամիջոցը ամենէն տարափոխիկ հիւանդութեանց մէջ կը տեւէ մէկէ մինչեւ երկու շաբաթ: Բայց կատարութեան ակտին ժահրը կրնայ առերեւոյթ անգործ

մնալ կազմութեան մէջ շաբաթներով, ամիսներով եւ, ինչպէս կը կարծուի, մինչեւ անգամ տարիներով, իր չար ներգործութիւնն ընելէն առաջ: Այս իրողութիւնը, ակտին միօրինակ մահացու ըլլալով մէկտեղ, երբ յերեւան գայ, կատարութեան ակտը ամենէն սոսկալի ակտերէն մին կ'ընէ: Նաեւ այս անստուգութիւնը գաղափարի շատ մեծ տարբերութիւններու պատճառ եղած է բժշկաց մէջ, նկատմամբ կատարութեան ակտին ընութեան, եւ մինչեւ իսկ անոր դոյութեան: Եղած են ճարտար եւ հմուտ բժիշկներ որք պնդած են թէ իսկապէս չկայ ջրախուսութեան ակտ, այլ թէ ինչ որ կը կոչուի այդ անունով՝ ակտն՝ դանց կամ խելագարութեան ակտ է, երկուքէ կամ մտաւորութեան կամ ուրիշ պատճառէ մը յառաջ եկած, բոլորովին անկախ կատարի կենդանիին լորձուքէն պատկերմութեան: Եւ անկարելի է տարակուսիլ թէ ջրախուսութիւն համարուած շատ մը հիւանդութիւններու համար կրնայ արուել այս բացատրութիւնը: Բայց այժմ ընդունուած է լաւագոյն հեղինակութիւններէ թէ կան ուրիշ կարգ մը հիւանդութիւններ որ ճշմարիտ ջրախուսութիւն են մասնաւոր թոյնէ մը ծագում առած: Կատարած կենդանիէ ամէն խածնուելու անձ չհիւանդանար այս ակտով: Երբեմն կը պատահի որ թուահաւոր լորձուքը հանդերձին վրայ միայն կը մնայ եւ չմտնի կազմութեան մէջ: Երբեմն ալ կազմութիւնը կը գիմարէ անոր, ինչպէս որ ոմանց կազմութիւնը կը գիմարէ ուրիշ տարափոխիկներու ժահրի: Բայց կատարութեան ակտը կրող կենդանիէ խածնուող եւ ոչ մի անձ ընդ երկար կրնայ բացարձակապէս ապահով ըլլալ թէ ակտէն զերծ պիտի մնայ:

Բայց, միւս կողմանէ, խենթեցած շան մը խածնուածը, եւ ոչ կատարած շանը, չկրնար ջրախուսութեան ակտ բերել: Կրնայ յառաջ բերել գէշ պալար մը, բայց երբ կը բուժուի այդ պալարը, վտանգ մը չհետեւիր բաց ի դանակի կտրուածքէ կամ ուրիշ պատճառաւ գոյացած վէրքի մը տուած նեղութենէն: Այսպէս, մինչ կատարած շունէ խածնուած անձ մը շատ ամիսներ տեւող տագնապալի ժամանակամիջոցէ կ'անցնի (եթէ չդարմանուի փութէօրեան խափանարար մեթոտով, ինչպէս անշուշտ պարտի դարմանուիլ եթէ հնար է), այն որ լոկ խենթեցած եւ ոչ թէ կատարած շունէ խածնուած է՝ պէտք չէ որ հոգ ընէ վէրքին բուժուելէն ետքը: Ուստի երբ խենթ շուն մը կը խածնէ մէկը, պարզապէս վերջին աստիճանի կարեւորութիւն ունեցող բանն է ստուգել թէ շունը կատարութեան ակտէն բուժուած է թէ ոչ: Ի տես վերոյիշեալ իրողութեանց, այսպիսի կենդանի մը սպաննել եւ մարմինը նետել փոսի մը մէջ՝ ինչպէս կ'ըլլայ սովորաբար, քիչ տարբերութիւն ունի՝ ռճրագործութենէ: Խենթ շուն մը որ խածնած է մարդ մը, պէտք է բռնել եթէ կարելի է, եւ բանտել ստուգելու համար թէ կատարութեան ակտ ունի: Եթէ չկրնար այս ի գործ դրուիլ ապահովութեամբ, կենդանին պէտք է սպաննել, առնել անոր ուղեղը եւ ողնայարին լարը եւ զրկել ճարտար բժշկի մը՝ փորձարկութեան համար: Այս մեթոտներէն մէկուն միջոցաւ ակտը ճանչնալու մասին անյաջողութիւնը կենդանիին խածնուողին վիճակը ընդ երկար անորոշութեան մէջ կը դնէ, որ նուազ անգթական չէ, վասն զի

սովորաբար ի վախճանի կը հասկցուի թէ ունիւթ բան մըն էր:

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

Բանի մը տարի առաջ Հնդկաստանի տեղական կառավարութիւնը ընկիւններուն, թէ՛ մանկանց թէ՛ չափահասից, մէջ տիրող մահուան սոսկալի կոտորածին առջեւ առնելու համար ձեռնարկեցին բուռն միջոցներու դիմել: Երեւելի բժիշկներու թելադրութեամբ եւ յորդորանքով «Խիւսայի» ծառեր տնկուեցան, այդ ժամանակուան ընդհանուր գաղափարին համեմատ պատրաստուելու նպատակաւ միակ դեղը, որ կը թուէր թէ օգուտ պիտի ընծայէր բուժելու մասին Հնդկաստանի հիւանդութեանց ամենէն հասարակ եւ ամենէն վտանգաւորը, եւ որ դիւրամատչելի է ամենէն աղքատին ալ: Այս շարժման շնորհիւ, կ'երեւի թէ անցեալ յունուարէն հետէ Պենկալայի 71,000,000 բնակիչներէն իւրաքանչիւրը լոկ 1 ֆարտինկ (5 ֆարա) վճարելով կրնայ «Խիւսայի» դեղաբաժին (dose) մը ընդունիլ ամենէն մօտ գտնուող նամակատունէն: Թէ այս կարգադրութեանն ո՞րքան օգտած է տեղւոյն ժողովուրդը, կը տեսնուի սա իրողութենէն որ 120,000 հատ 5 ցորենոց ծրար գործածուած է սեպտեմբեր ամսուն մէջ:

—Աշխարհիս այլ եւ այլ մասանց ամենէն բարձր ջերմութեան աստիճաններն իրարու հետ բաղադրելով կը տեսնուի որ Ափրիկէի Մեծ Անապատը ամենէն տաքն է: Այն ահագին դաշտը որ 2,000 մղոն կը տարածուի արեւելքէն արեւմուտք, եւ 1,000՝ հիւսիսէն հարաւ, 66 (չ.) աստիճան ջերմութիւն ունի ամառուան ամենէն տաք օրերուն մէջ: Բաց ի տեղւոյն կլիմային ընտելացած Մաւրիտանացիներէն, Պէրպէրիտանցիներէն եւ Արաբներէն՝ ոչ մէկուն կարելի է օր մը անգամ ապրիլ անանձրեւ Սահարայի կեդրոնը: Հակառակ ցերեկներուն յետին աստիճան տաք ըլլալուն, գիշերները դրեթէ միշտ անտանելի ցուրտ են: Եւ ուղեւորը պարտաւորեալ են իրենց հետ վերամակներ կրել որպէս զի կարենան առկալ սաստիկ տաքէն սաստիկ ցուրտի փոփոխութեան:

—Մեռեալ Ծովուն մէկ տակառաշափ, այսինքն 2,000 լիտր, ջուրին մէջ 187 լիտր աղ կը գտնուի, Կարմիր Ծովուն ջուրին մէջ՝ 93, Միջերկրականին՝ 85, Ատլանտեանին՝ 81, Անգղիական Ջրանցին՝ 72, Պարթիկ ծովուն՝ 18, Սեւ Ծովուն՝ 26, եւ Կասպից Ծովուն՝ 11:

—Աւստրալիոյ մէջ, ի Ուինկըր, կայ վառող լեռ մը: Բարձրութիւնն է 1,820 ոտք, եւ կը կարծուի ըլլալ հանքածուխի մեծ հիւսմը, որ անծանօթ եղանակաւ մը վառիլ սկսած է եւ կը շարունակէ վառիլ շատ տարիներէ հետէ, արդարեւ սպիտակամորթ մարդոց այս տեղը գաղթելէն շատ տարի առաջ: Կրակին ընթացքը մինչեւ բաւական հեռի տեղ կրնայ նշարուել դիտելով անհամար ցածութիւնները կամ փոսերը որ յառաջ եկած են այն տեղերը որոց ներքեւի ածուրը վառած լմնցած է: Լեռան կողերէն շարունակ ծուխ կ'ելլէ, եւ այս բացուածքներուն մօտերը մակերեսը տաք է եւ ունի չոր եւ երաշտացած երեւոյթ: Եթէ փայտի կտորներ խոթուին այս բացուածքներուն մէջ, անմիջապէս կը բռնկին:

ՅԼԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԷ

ՆԱՄԱԿ ԷՏԻՆՊՈՒՐԿԷ

Երբ ոք առաջին անգամ կը ներկայանայ մեծ անձնաւորութեան մը, որոյ վրայ մանկութենէ հետէ լսած է, ի սկզբան շատ դժուար կը գտնէ ինքն իրեն հաւատացունել թէ իրօք այն անձին առջեւ կեցած է։ Միշտ լսած է անոր վրայ առանց զայն տեսնելու, այնպէս որ չկրնար յանկարծ ըմբռնել թէ ինչպէս կարելի է որ այսքան դիւրին ըլլայ անոր առջեւ գտնուիլ կամ անոր հետ խօսակցիլ, քանի որ այսքան տարիներ լոկ լսած էր անոր վրայ։ Օտար քաղաք կամ երկիր այցելող մը եւս շատ անգամ նմանօրինակ կացութեան մը մէջ կը գտնէ ինքզինք։ Մանկութենէ հետէ կը լսենք, կը կարդանք եւ կը խօսինք Եւրոպայի մեծ եւ դեղեցիկ քաղաքացի եւ անոնց զարմանալեաց վրայ, եւ երբ քանի մը օրուան աժան եւ հանգիստ ճամբորդութիւն մը զմեզ այդ քաղաքներէն մին կը փոխադրէ, շատ դժուար կը դայ մեզ հաւատալ թէ իրօք կը տեսնենք այն տեղերը որ այսքան ժամանակ երեւակայութեան պատկերով միայն մեզ կը ներկայանային։ Ուղեւորի մը գլխաւոր փորձառութիւններէն մին է զարմանալ թէ այնքան դիւրին է եղեր տեսնել այն տեղերը որոց վրայ այսքան ժամանակ լսած եւ երազած էր։ Այս իրողութիւնը պէտք է քաջալերէ ուղեւորութիւնը, եւ թող ներքին ընթերցողը եթէ ուղեւորութեան օգուտներուն վրայ քանի մը խօսք ըսեմ այսպիսի ժամանակ մը երբ երկրաչարժ եւ հետախտ եւ ուրիշ ազդեանք ուղեւորութեան տարբեր շատ նիւթեր կը հայթայթեն խորհրդածութեան համար։ Վերջապէս մեծ միաս չկայ բան մը աւելի ըսելու կամ բան մը աւելի կարդալու մէջ, որչափ ալ քիչ կարեւորութիւն ունենայ այդ բանը։

Ուղեւորութիւնը միշտ տեսարաններու փոփոխութիւն կ'ենթադրէ, եւ մինչեւ իսկ եթէ նոր տեսարաններն աւելի հրապուրիչ եւ աւելի վսեմ չեն, լոկ փոփոխութեան մէջ հաճոյք եւ օգուտ կայ։ Շատ անգամ կը սովորինք մեզ ընտանի տեսարաններու, սովորական դէպքեր կը զուգորդենք անոնց հետ, եւ ուստի թէեւ գեղեցիկ եւ վսեմ ըլլան անոնք, ներշնչում եւ հիացում չեն ազդեր մեզ։ Հոգի գետը, որ մեր ազօրիքը կը դարձունէ, հսկայ լեռը, որոյ վրայ մեր այդին տնկուած է, համապիւր ծովը, որոյ վրայ մեր նաւերը կը բանին, մեր երեւակայութեան կոչում ընելու տեղ մանաւանդ գործնական խորհուրդներ կը թելագրեն մեզ։ Բայց խնդիրը շատ կը տարբերի երբ նոր երկրի մէջ կը գտնուինք։ Հոս երեւակայութիւնը կը տիրապետէ։ Սրբութեան գետը, վեհապանծ լեռը եւ անծայր ծովը վսեմին օրինակները կ'երեւին եւ գեղեցիկութեան, զօրութեան եւ անհունութեան գաղափարները կը ներշնչեն։ Բայց տարակոյս չկայ թէ ուղեւորութեան գլխաւոր հրապոյրներէն մին կը կազմեն այն առարկաները եւ տեսարանները որոց նմաններն ուղեւորը տեսած չէ։ Միայն ուղեւորութեան միջոցին կրնանք գտնուիլ ծովու վրայ եւ տեսնել ծովուն զանազան երեւոյթները։ Ահա չորս կողմէ ծով է։ Երկնից կապոյտը եւ ծովուն կապոյտը հորիզոնին վրայ իրարու կը միանան։ Շոգենաւը կը ճեղքէ ծովը, բայց կարծես երբեք չյառաջանար, վասն զի չկայ առարկայ մը որ անոր տեղափոխութիւնը ցոյց տայ։ Երկնից եւ ծովու կապոյտէ կազ-

մուած ահագին սկաւառակի մը կեդրոնը կը գտնուի միշտ։ Ժամեր կ'անցնին, եւ ահա կղզի մը կ'երեւի եւ շօշափելի ապացոյց կ'ընծայէ շոգենաւուն յառաջ գացած ըլլալուն։ Այս միջոցին անհրաժեշտ կը խորհիս կեանքի այն վիճակներուն վրայ որոց մէջ կը պարտաւորինք համբերութեամբ եւ յարատեւութեամբ գործել առանց յայտնի արդիւնք տեսնելու, մինչեւ որ դէպք մը ծովուն կղզւոյն նման մեզ կը ցուցնէ թէ յառաջացած ենք, մինչեւ որ մեր համբերութիւնը եւ յարատեւութիւնը կը վարձատրուին։ Դարձեալ, փոթորկի ժամանակ ծովը պատող մութ ամպերը, զանոնք ճեղքող կայծակները, ծովուն վրայ արեւուն ծագելը կամ մարը մտնելը, ցամաքի մը առաջին անգամ երեւիլը, եւ ուրիշ առանց նմաններ շատ թելագրիչ երեւոյթներ են։ Ցամաքի վրայ եւս ոչ նուազ դիւրին է խորհրդածութեանց առիթ տուող բնական երեւոյթներու ականատես ըլլալ։ Եւ տարակոյս չկայ որ եթէ բնական տեսարաններ կրնան հետաքրքրել զմեզ, նոյնքան հետաքրքրութիւն զգալու ենք մարդու ձեռագործներուն նկատմամբ։ Եթէ մեզ հայրենակից մ'է որ Եւրոպա կ'այցելէ, չկրնար չհիշալ մարդու հանճարը եւ յարատեւութիւնը ցուցնող մեծ գործերուն վրայ, եւ թերեւս շատ անգամ պիտի խորհի թէ այս բաներուն կէսն անգամ պատմուած չէր իրեն։

Սակայն թերեւս ոչինչ այնքան հաճելի եւ շահեկան է ուղեւորութեան մէջ քան ուսումնասիրել զանազան տեղերու մարդիկը։ Թերեւս մարդ ճանչնալու համար բաւական ժամանակ հարկաւոր ըլլայ, բայց տարակոյս չկայ թէ մինչեւ իսկ կարճ այցելութեան մը մէջ ուղեւորը կրնայ գաղափար մը կազմել զանազան ժողովուրդներուն եւ ազգայնութեանց վրայ դրոս կը տեսնէ։ Ուղեւորութեան մը մէջ կարճ ժամանակի միջոցին շատ բան կը սորվինք ուրիշ ժողովուրդներու բնաւորութեանց, գաղափարներուն եւ սովորութեանց վրայ։ Եթէ յառաջագէտ եւ լուսաւորեալ երկիր մը գացած ենք, այդ երկրին մեծ մարդիկը զանազան ազդեցութիւններ կը գործեն մեր վրայ։ Թերեւս բաւական հարուստ կամ բաւական ճարտար կամ բաւական գիտնական կը կարծէինք զմեզ, բայց երբ յառաջացեալ երկրի մը հարուստները, ճարտարները եւ գիտնականները կը տեսնենք, մէկ կողմէ կը զգանք մեր փոքրութիւնը եւ կը խոնարհինք, եւ միւս կողմէ ուրիշին մեծութիւնը մեզ օրինակ կ'առնունք եւ կը ջանանք բարձրանալ։ Անցեալ օր բարեկամ մը այս երկրին այցելող անձի մը վրայ խօսելով կը զարմանար թէ ինչպէս, այս երկրին մէջ մարդիկը տեսնելէ ետքը, այդ անձը կրնար հպարտ ըլլալ։ Իրօք սովորական անձ մը եւրոպական երկրները այցելելով խոնարհութիւն սորվելու պատճառներ շատ կը տեսնէ։

Եւրոպա այցելելու կերպ մը կայ որոյ օգտակարութիւնը եւ հնարաւորութիւնը կը փորձեն զիս քանի մը խօսք խօսիլ անոր վրայ։ Եթէ ոք քիչ մը զբաւ եւ ժամանակ ունի, Եւրոպայի կարեւոր քաղաքներէն միոյն մէջ քանի մը ամիս անցունելով մեծ օգուտ կրնայ քաղել, վասն զի աւելի ժամանակ կ'ունենայ ուսանելու ինչ որ նոր է, եւ մասնաւորապէս պատեհութիւն կ'ունենայ օգտիլ կրթական եւ նմանօրինակ հաստատութիւններէ։ Էտինպուրկ քաղաքա-

կրթութեան շատ մը առաւելութիւններն ունեցող քաղաք մ'է, եւ ուստի կրնանք իբրեւ օրինակ առնուլ զայն։ Ենթադրենք թէ մեր քարոզիչներէն կամ ուսուցիչներէն մին հոս դայ ձմեռ մը անցունելու համար, եւ արդարեւ եթէ ոք յիսուն ոսկի ունի, դիւրին չէ գտնել աւելի գեղեցիկ եւ օգտակար նպատակ մը որոյ համար կրնայ դործածել զայն։ Քսանեւհինգ ոսկի կը բաւէ ճամբորդութեան համար, եւ քսանեւհինգ ոսկիով ալ շատ հանգիստ կրնայ վեց ամիս ապրիլ։ Տեսնենք թէ այդ զբաւին փոխարէն ինչ կը շահի։ Օդի եւ պարագայից փոփոխութիւնը հաւանօրէն իրենց լաւ ազդեցութիւնը պիտի ունենան մարմնոյն եւ մտքին կազդուրման մասին։ Ուղեւորութեան միջոցին պիտի տեսնէ մէկէ աւելի երկրներ եւ անոնց զարմանալիքները։ Պիտի տեսնէ փարիզը եւ Լոնտոնը։ Իսկ հոս անցուցած վեց ամիսներուն մէջ առատ պատեհութիւն պիտի ունենայ իւր մտքին եւ սրտին զարգացման համար։ Աստուածաբանական դրոյրոցի մը կամ համալսարանին մէջ կրնայ լսել գիրք չինող եւ գիւտ գտնող փրփէսորներու դասախօսութիւնները։ Թանգարաններ եւ զբոսայիտներ պատրաստ են ձրի ծառայութիւն մատուցանել իրեն։ Կիրակի օրեր պիտի կրնայ փառաւոր եկեղեցիներ յաճախել եւ մեծ քարոզիչներու ունկնդրել։ Իրմէ մեծ կամ փոքր շատ մարդոց հետ չփոխելու պատեհութիւնը պիտի ունենայ։ Վերջապէս դեռ շատ ուրիշ հաճելի, հետաքրքրական եւ օգտակար բաներ պիտի գտնէ։ Մեր քարոզիչներուն կամ ուսուցիչներուն համար յիսուն ոսկին թերեւս բաւական մեծ դումար մը համարուի։ Դժբաղդաբար անոնց գրպանին վիճակին վրայ շատ տեղեկութիւն չունիմ, բայց կարծեմ թէ անոնցմէ բաւական թուով կը գտնուին որոց համար շատ դժուար չէ այս խորհուրդին գործադրութիւնը։

Ձեռք դիտել թէ գիտնալուն կամ բան սորվելուն վերջնական օգուտն ինչ է, բայց գիտենք թէ մարդ գիտութեան բնական բաղձանք մը ունի, եւ տարակոյս չկայ թէ ուղեւորութիւնը նոր բան սորվելու շատ թանկագին պատեհութիւն կ'ընծայէ։

Էտինպուրկ
Յ հոկտ. 1894

ՓԱՐԻՋԻ ՄԵՋ ՄԻՍԻՆԱՐՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ կերակի (հոկտ. 7) երկուս Իւսկիւտարի Ամբիկեան Գովէճին մէջ նոյն գովէճին Միշտեբ Սոսիէի ամսական դումարման աւելի Բոպէթ Գովէճի հիմնադրին որդին, փրփ. Ալֆրէտ Համիլը, ուղեւոր մը խօսեցաւ վերադարձաւ Երեւան վրայ, որուն իմաստը կու տանք։

Փրանքեւդեւմանական պատերազմին տեսնները Մաքու անուն Սկովտիացի քարոզիչ մը իր երկրէն Փարիզ դնաց բարի դործեր ընելու։ Օր մը տետրակ մը տուաւ գործաւորի մը։ Սա՛ կարդալով զայն յափըշտակուեցաւ։ «Աս ինչ լաւ բան է» ըսաւ, «տուր մեզ ասիւ։ Մեզ կրօնքի անուամբ այնպիսի բաներ քարոզուած են որ մարդ խենդ ըլլալու է որ հաւատայ անոնց. այնպէս որ բոլորովին ձգած ենք կրօնքը կարծելով թէ այդ մեզ քարոզուած կրօնքն է միակ կրօնքը։ Սակայն եթէ այս տետրակին քարոզածին պէս գործնական, սիրոյ, ցնծալի կրօնք մը ներկայացուի մեզի՛ բոլորս ալ կ'ընդունինք զայն, վասն զի ծաւալի ենք բանի մը որ մեզ ոգեւորէ ու ցնծացնէ» Մր. Մաքու Սկովտիա դարձաւ, սակայն իրեն աւանջին մէջ կը հնչէր այն

գործաւորին ձայնը որով, իր եւ ուրիշներու կողմանէ, զինք Փարիզ կը կանչէր։ Անին ջարդովիւր անմիջապէս ձգեց Սկով-տիոյ մէջ իր քարոզչութեան պաշտօնը եւ պատրաստուեցաւ իր ծախքովը Փարիզ երթալ քարոզելու Բրիտտոսի պարզ, սիրոյ աւետարանը։ Իր բարեկամները կ'ըսէին, «Խնայի՛ր եւ ինչ ես. Փարիզ ամենէն անհաւատ, աշխարհաւէր քաղաքն է, քաղաքա-կրթութեան պարծանքը. դո՛ւն պիտի երթաս բան սորվեցնես Փարիզացի»։ Սակայն Մ. Մաքոլ կը գգար թէ իր պարտականու-թիւնն էր երթալ եւ Փարիզացի քարոզել Բրիտտոսի կրօնքը, որուն մէկ մասը այնքան քաղցր եկած էր անոնցմէ մէկուն։ Եւ կը հաւատար թէ պիտի յաջողէր։ Այն, այդ հաւատքը, ինչ հրաշքներ կը գործէ աշխարհիս մէջ, Գնաց Փարիզ։ Սակայն հոն իրեն ըսին, «Որո՞ւ պիտի քարոզես, եթէ չորս պատերը լսեն՝ ուրիշ խօսք, Մաքոլ պիտի չգայ, եթէ լրագիրներուն մէջ ծա-նուցանես թերեւս բան մը կ'ըլլայ»։ Մ. Մաքոլ յաջողեցաւ համոզել երկու երեք հոգի՝ ներկայ դառնալ առաջին ժողովին։ Ասոնք ժողովէն ետքը դացին իրենց ընկեր-ներուն ըսին թէ ուրիշ երկրէ մը մարդ մը եկեր է եւ տարօրինակ խօսքեր կը խօսի աշխարհին վրայ, մարդուն վրայ, երկինքի մը ու էակի մը վրայ, ապագային վրայ. տարօրինակ բայց քաղցր խօսքեր, արդեօք ինչ է։ Այս մարդոց զգուշանքը ատկէ առաջ իրենց քարոզութեան դէմ այսքան օտարա-ցուցած էր զանոնք կրօնքէ։ Երկրորդ ժո-ղովին եկան 70 հոգի. երրորդին՝ ասեղ ձգելու տեղ չկար։ Այս մարդիկը վարի դասակարգէն էին, սակայն անկէ կրնան ելլել ամենէն մեծ, ամենէն աղին մարդի-կը։ Գործը օրէ օր յաջողութիւն կը գտնէր, եւ Մ. Մաքոլ Սկովտիա ու Անգլիա գնաց ստակ հաւաքելու եւ աւելի ընդարձակելու իր ծառայութեան շրջանակը։ Այս ատեն-ները, 1877ին, Ամերիկայի Ուէլլի Գոլէ-ճէն էլայդա Պիչ անուն շրջանաւարտ օ-րիորդ մը շահագորդուելով այս գործին, Փարիզ գնաց եւ երկու տարի Քրիստոսական լիզոն ու գրականութիւնը սորվեցաւ։ Մերօք իր գոլէճէն եւ ուրիշ տեղերէ պաշ-տօններ որ իրեն պիտի տային աւելի հա-րըստութիւն, փառք, պատիւ, եւ որոշեց իր կեանքը նուիրել սիրոյ, բարութեան գոր-ծեր ընելու։ «Երջա քաղաք»ին մէջ միսթա-րութեան ու լոյսի կարօտ եղողներուն։ Ֆրանսացիք չուտով համակրեցան իրեն, եւ անոր անուամբ կոչեցին քանի մը տեղեր։ Մ. Մաքոլի եւ Միս էլայդա Պիչի գործը այնքան յաջողեցաւ որ Փարիզիք իրենց կողմանէ միսթարութիւններ զրկեցին ֆրանսայի ուրիշ քաղաքներ, ինչպէս Լիոն, Պոռտո, Մարսիլիա, եւն.։

Ֆրանսական կառավարութիւնը, Փարիզի մէջ միսթարութեան բարի ազդեցութիւնը ճանչնալով՝ պատուանշան մը նուիրեց Մ. Մաքոլի, իբրեւ հանրութեան օգտակար անձի մը։ Եւ քիչ ետքը, Մ. Մաքոլ, ուրուն՝ Փարիզ, անհաւատութեան ու աշխարհասիրութեան, իմաստութեան, զեղարուեստի, գիտութեան կեդրոնը երթալու եւ սէր, բարութիւն, անձնուրացութիւն քարոզելու եւ գործադրելու բաղձանքը յի-մարական երեւցաւ իր բարեկամներուն։ Ֆրանսական կառավարութեան, իբրեւ հանրային բարեբար, մեծ մարգասէր անձ մը, ընդունեց. . . Պարոյ Լէֆէֆրի խաչը։ Հազար անգամ բարեբաղդ են մեծ մարդոց-

մէ անոնք որ կ'ընդունին այս պատկառելի պատուանշանը։ Վասն որոյ անոր՝ Բրիտ-տոսի պաշտօնեայի մը տրուելը կը ցուցնէ թէ որչափ բարեբար եղած է Մ. Մաքոլի գործը ֆրանսացիներ համար։

Յ. Ս. ՎԱՐԺԱՊԵՏՅԱՆ

ՄԱՐՄԻՆԻՆ ՈՒ ՀՈԳԻՆ ՄԷՋՏԵՂ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
«Եղբայր», ըսաւ հոգին մարմինին. «Մենք քիչ ատենէն պիտի բաժնուինք իրարմէ. եկուր հիմա հաշիւ ընենք մէկտեղ»։
«Ընենք, քոյր», ըսաւ մարմինը։
«Դուն շատ դադեալ ես», ըսաւ հոգին, «եւ անդադար աշխատելով քեզի հաճելի շատ բաներ դիպած ես. զանոնք ո՞վ առնէ տանի, մնա թէ դու»։
«Ո՛հ», ըսաւ մարմինը, «ես ինչպէս կըր-նամ հետս տանիլ զանոնք։ Գերեզմանին մոտ թաղը, վոշիին ու ապականութեան մէջ, ինչ օգուտ պիտի ընեն ինծի հոն»։
«Հապա ես պիտի տանիմ», ըսաւ հոգին, «այնպիսի տեղ մը ուր երկրաւոր բաներ ընաւ կարող չեն մտնել»։
«Շնորհիւ է ուրեմն, շատ չանցած աս դիպած բաներ ոչ իմա պիտի լինին՝ ոչ քուկդ», ըսաւ մարմինը ցաւալի հառաչա-նօք։
«Այո, բայց մեր հաշիւը դեռ չլմայաւ», պատասխանեց հոգին։ «Մենք նորէն պիտի գտնենք մէկմէկ. բայց ինչպէս, ցաւի մէջ թէ ուրախութեան մէջ, Դու ընաւ չթո-ղուցիր ինծի նայիլ դէպ ի երկինք, այլ յա-վըշտակեցիր իմ ազատութիւնս ու գոր-ծածեցիր իմ բոլոր կարողութիւնս՝ միայն երկրաւոր բաներ ստանալու համար»։
«Ահաոս», ըսաւ մարմինը, «դու հրա-մայեցիր ինծի եւ հիմա կը նախատես դիս»։
«Ուրեմն», պատասխանեց հոգին. «մենք պիտի գտնենք մէկմէկ իբրեւ պատժոյ ըն-կերներ յաւիտեանականութեան դատապարտ-ուած։ Ես ալ, դուն ալ ապականեալ ենք ու ընաւ հոգ չտարինք մեր մաքրութեանը, ես ալ իրաւունք չունիմ երկինք ժառան-գելու, դուն ալ չունիս. ու ընաւ փոյթ չունեցար հոն մտնելու։ Ուստի այն դիպած բաներ պիտի ըլլան մեր դատախազը յաւի-տեանականութեան մէջ. ու ես պիտի կշտա-բեմ քեզ յաւիտեանականութեան մէջ, դա-նիկա ձեռք բերելու մտօք դիս ի կորուստ մատնելուդ համար»։

Կ. պոլիս ՅԱՎՈՐ Գ. ՊԱՍՏԱՅԱՆ

ՆՈՒՐԱՏՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՆՊԱՍ ՖԱՐԳԻՆԻ,
ՀԱՄԱՅՆ, ԲԵՆԻՍԻ, ՌԵՏՈՒԱՆԻ ԵՒ ԲԵԼԻ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՅՆ

Հետեւալ նուէրներն ընդունուած են
1894, յուլիս 20էն մինչեւ սեպտ. 24.

Բալու, եկեղեցին եւ ժողովուրդը . . .	80
Թողադ, Տր. Դըլըճճեան . . .	216
Ատաբազար . . .	166
Սարա Ա. Եղոյեան . . .	20
Ս. Հ. Հուրիւր . . .	216
Մարտեան, Աղջկանց դպրոց . . .	216
Խարբերդ, « . . .	40
Խարբերդու օրիորդք . . .	216
Շարղըշա . . .	54
Մըխալիճ, Խաչատուր Էհրէնեան . . .	20
Պիթիս, Միս Իլի . . .	108
Պիլէն . . .	21
Արդնի . . .	88
Աղն, Մարտիրոս Ֆրոնեան . . .	20
Խարբերդու արեւմտեան եկեղեցի . . .	348
« արեւելեան « . . .	205

Խորին շնորհակալութիւն կը յայտնենք բոլոր այն բարեսիրտ անձանց որ, ի պա-տասխանի մեր վեհադատ ամսոյ շրջաբե-րականին, իրենց նուէրները զրկեցին մեզի։ Մինչեւ ցարդ ընդունուած նպաստները բաւական եղան ջնջելու անցեալ տարւոյ պարտքը եւ վճարելու քարոզչաց եւ ու-սուցչաց ամսականները մինչեւ օգոստ. ամսոյ վերջը։

Յոյս մեծ ունինք թէ առաքելական այս գործը սիրող բոլոր բարեկամները պիտի շարունակեն իրենց նպաստները զրկել յա-ռաջիկայ ձմեռն համար, եւ մանաւանդ կը խնդրենք որ չդադրին աղօթելէ եւ մաղ-թելէ որ այս գործն ընդունի Աստուծոյ օրհնութիւնը։

Օ. Փ. ԱԼԼԵՆ
Գանձապետ

ԱՁԴԵՐ

Եկեղեցեաց ընդհանուր Հոգեւոր Ժողովը իւր ներկայ տարուան գումարման ատեն հետեւեալ որոշումն ըրած է թէ, «Իւր սա-մանին մէջ գտնուող եկեղեցիք յատուկ հանգանակութիւն մը ընեն ըստ Լատ. նո-յեմբեր առաջին կիրակի օրն՝ Պրուսայի Ա-րեւելեան Որբանոցին համար»։ Ուստի յի-շեցնելով նոյն Հոգեւոր Ժողովոյ վերոյիշե-ալ որոշումն՝ մասնաւորապէս կը խնդրենք եկեղեցեաց Պատուարժան պաշտօնեաներէն որ ջանան կատարել սոյն որոշումն, յորդո-րելով բարեսէր ժողովուրդն որ առատա-ձեռնութեամբ օգնեն սոյն հաստատութեան մէջ պատասպարեալ որբոցն, ի մտի ունենա-լով թէ յոյժ մեծ են կարօտութիւնք ներ-կայ տարւոյն մէջ։

Կ. պոլիս Ի դիմաց Հոգեւոր Ժողովոյն
Հոկտ. 15, 1894 Բարդուղիմէ
Ա. Կ. ՊԱՍՏԱՅԱՆ

ԿԻՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՕՐՈՐՈՑԷՆ ՊԱՐՏԻ ՍԿՍԻԼ

Հեղինակ
ԻՇԵԱՆՈՒԷ Ի ՈՒՌՈՒՍՈՎ
Թարգմանչ Գալէեիէ
ՎԱՐՈՒՆ Գ. ԹԱՎԱԾՅԱՆ

Սիրուն գրքոյկ մը 147 էջով, մաքուր թղթով եւ տպագրութեամբ, Դին թղթա-կազմի 3, լաթակազմի 8, Ուղղուած է կա-նանց եւ օրիորդաց։ Սկիզբն ունի զեղեցիկ ձօն մը, երկու համաստ յառաջաբաններ, մին թարգմանչէն, միւսը հեղինակուհիէն, եւ ներածութիւն մը, Բաժնուած է Ժ. հատ-ուածներու։ Ամբողջութիւնն է օգտաշատ թելադրութիւններու պատուական դանձ մը։ Ամէն տան ընտանեկան գրատան մէջ շատ կարեւոր պակաս մը կրնայ լեցնել։ Երանի՛ թէ շատային այսպիսի արտադրու-թիւններ։

Ամէն գրավաճառաց քով կը գտնուի Դա-ւաններէն պէտք է գիմել թարգմանչին, Կ. պոլիս Ֆինճանճըար Եօղուշու, Պայպը Հաուս, կամ կեդրանատեղին, Էսքի Զապ-թիյէ ճատտէսի, Ֆարութիւն Մարտիրոս-եանի «Նոր Դրատուն»ը, թիւ 70։

Միացեալ Նահանգաց Պրուքլին քաղաքի երէցներէն Տր. Մոմէնթ վաղը, կիրակի օր, ժամը 4³⁰ին (Ը. Թ.) պիտի քարոզէ Պայպը Հաուսի մատրան մէջ Անգլ. լեզուաւ եւ քարոզը պիտի թարգմանուի Թուրքերէնի։

Սովորական աղօթքի ժողովը տեղի պի-տի ունենայ վաղը, ժամը 8³⁰ին, Պայպը Հա-ուսի մատրան մէջ։ Աղօթքի նիւթն է, «Ո՛վ անի՛ս եւ Էրէնջ Դը. երբէ քոյ աւ Էրէնջ Էրէնջ Էրէնջ» Սաղ. ՀԳ. 25։

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հոկտ. 8 ըստ Յուլ. և հոկտ. 20 ըստ Լատ. 1894

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յամաքէն թնդանութիւնը փոխադրելու եւ հարկաւոր պիտոյք եւ պաշար ձեռք բերելու գոնարուութեան պատճառաւ ձափոնցիք երեք շաբաթէն կատարեցին 200 հազարա- մեթրի ուղեւորութիւնը Փինկ Եանկի եւ Եալու գետին միջեւ։ Եալու գետը Քորէա- յի եւ չինական Մանչուրիա նահանգին միջեւ եղած սահմանագիծն է։ Հոկտ. 8ին ձափոնական յառաջագահ զորքերը ծանու- ցին թէ չինական փոքրիկ ջոկատ մը գրա- ւած է զՈւիճու Եալուի հարաւային եզերքը։ Ուստի ձափոնական հետեւակազորաց եւ ձիաւորաց խումբ մը ութ թնդանութիւն զրկուեցաւ յառաջ՝ Ձինացիները վանելու համար։ Ձինացիները թեթեւ ընդդիմու- թիւն մը ըրին եւ յաշտեցան գետին միւս կողմն անցնել։ Այս զորքերը թուով հազիւ 2,000 էին եւ իրենց ամբողջ կորուստը, մեռեալ եւ վիրաւորեալ, հարիւրէ աւելի է։ Նոյն օր Ուիճու գրաւուեցաւ ձափոն- ցիներէն որք չինական բազում զորքեր գտան գետին հիւսիսային եզերքը։ Ասոնք ութ հրետանի գետեղած էին արդէն եւ հաշիւառեցին հողային նոր մարտկոցներ չինել։ Ուիճուի ձափոնական զորքերը կը յուսան յաղթել Ձինաց այդ ոյժերուն եւ Մուգտէն համիլ նոյեմբեր ամսոյ առաջին շաբթուան մէջ։ Ուիճուէ հասած հեռագիրը որ կը հաղորդէ այս լուրը՝ կ'ըսէ, «Գիտենք թէ զինուորական ուրիշ կարեւոր գործո- ղութիւններ կը կատարուին հիմա։ Տակա- ւին դադանի կը պահուի անոնց բնութիւնը»։ Ծանկհայէ առնուած հոկտ. 10 թուակիր հեռագիր մը կ'ըսէ թէ 40,000 ձափոնական զորք ցամաք հանուած են Լիու Թոնկ ծո- վախորչին, որպէս կը կոչուի Փէչիլի Ծո- վածոյին հիւսիսային մասը, գլուխը եւ թէ, հաղորդակցութիւնները դադրեցնե- լու համար, խորտակած են հեռագրական թելերը։ Կ'ըսուի նաեւ թէ ձափոնական քանի մը մարտանաւեր կը գտնուին Ֆոր- մոզա կղզւոյն մօտ։ Փարիզու ձափոնական դեսպանն Սիւնթարթի թղթակցին ըսաւ թէ ձափոնական բանակը 110,000 զինուորէ կը բաղկանայ, որոց մէկ մասը պիտի արշաւէ դէպի Մուգտէն, միւս մասը ցամաք պիտի ելլէ Դեղին գետին եզերքը, ուրկէ եւս կը կարծէ թէ պիտի քալեն Փեքինի վրայ։ Բրիտանական շոգենաւ մը եւ գերմանա- կան շոգենաւ մը հրազէն հանած են վեր- ջերս ի Ձին եւ այս հրազէնները զրկուած են ուր որ անկէ։ Ձինացիք անձկութեամբ կը սպասեն ապսպրուած ուրիշ հրացաններու ալ, վասն զի գրեթէ զուրկ մնացած են հրացանէ։ Բայց ձափոնական յաճախորդ- ները այնքան արթնութեամբ կը հսկեն երկ- րին եզերքներուն որ դժուար պիտի ըլլայ ուրիշ զէնքեր ցամաք հանել ի Ձին։ Քան- թոնի եւ ուրիշ քաղաքներու զինարաննե- րուն մէջ գիշեր ցերեկ կ'աշխատին ուղմը, եւն. պատրաստելու։ Ձինական նաւատոր- մի այն նաւերը, որ նորոգուելու համար դացին Փորթ Արթըր, կ'ըսուի թէ հոկ- տեմբեր ամիսը չանցած պատրաստ պիտի ըլլան դարձեալ ծով ելլելու։ ձափոնական մարտանաւերը կ'աշխատին նաւային ուրիշ ձակաւաւարտ մը մղելու ստիպել Ձինացի- ները։ Եւրոպեան այլ եւ այլ պետութեանց

եւ Միացեալ Նահանգաց միջեւ, իրենց չի- նարնակ հպատակներուն պաշտպանութեան համար, միարանութեամբ գործելու նպա- տակաւ ձեռնարկուած բանակցութիւնները չ'ընթացան։ Պատերազմին վերջ տալու նպատակաւ արտաքին միջամտութեան մը նշան չ'կայ։ Ռուսիա նախամեծար կը հա- մարի թողուլ որ պատերազմը շարունակէ մինչեւ որ յաղթուի պատերազմող եր- կիրներէն մին կամ միւսը, եւ ապա հոգ տանի որ իր շահերը չ'վնասուին կնքելի դաշնագրով։ Սիւնթարթ կ'ըսէ թէ զրեթէ ստոյգ է որ միջամտութիւն պիտի ըլլայ շուտ կամ ուշ, եւ թէ հիմա աւելի դիւրին է միջամտել քան զոր պիտի ըլլայ յետ այ- սորիկ։ —Շարաթ օր Սերպիոյ Աղեքսանդր թա- դաւորը Պելլիքատէ մեկնեցաւ դէպի Պու- տաիէշթ պալատական մասնաւոր կառա- խմբով մը, զոր Հունգարիոյ վարչութիւնը գրած էր Նորին Վեհափառութեան տրա- մադրութեան տակ։ Կիրակի կէս օրէն ետքը հասաւ Պուտաիէշթ եւ կայարանին մէջ ընդունուեցաւ Թագաւոր-Կայսրէն։ Երկու վեհապետները մէկտեղ կառքով դացին Պու- տայի արքայական պալատը, ուր երեկոյին տրուեցաւ խնձոյք մը, յորում Կայսրը բա- ժակ առաջարկեց իր հիւրին կինաց։ Պա- տանի թագաւորը, Կայսեր կենաց բաժակ առաջարկելու ատեն, ըսաւ, «Կրնամ դձեղ վստահացնել թէ միշտ իմ նպատակս պիտի ըլլայ եւս քան զեւս ամրապնդել այն բար- ւոք յարաբերութիւնները որ կան մեր եր- կիրներուն միջեւ»։ Հետեւեալ օրը Աղեք- սանդր թագաւորը գնաց Կէօտէօլէօ իր յար- դանքները մատուցանել Եղիսաբեթ Կայս- րուհւոյն, եւ նոյն օր վերադարձաւ Պու- տաիէշթ։ Կայսրն հինգշաբթի օր իր հիւրին ցուցուց քաղաքին տեսարանները եւ իրիկ- ուան դէմ ընկերակցեցաւ անոր մինչեւ կայարանը, ուր թագաւորը վերսկսաւ իր ճամբորդութիւնը դէպի Պերլին։ Հետեւեալ օր հասաւ Պերլին եւ յոյժ ջերմ ընդունելու- թիւն մը գտաւ Գերմանիոյ Կայսրէն։ Կ'ըսուի թէ թագաւորը, որ կը ճամբորդէ բազմա- թիւ հետեւորդներու ընկերակցութեամբ, տասն օրէ աւելի բացակայ պիտի ըլլայ Սերպիայէ։ Իր բացակայութեան միջոցին արքունեաց նախարարական խորհուրդը պիտի կատարէ փոխարքայի պաշտօնները։ —Ֆրանսայի պատերազմական նախարար Ջօր. Մէրսիէ սապէս ըսած է. «Մեր պաշտ- պանութեան գործը բացարձակապէս ապա- հով ընելու համար, խաղաղութեան ժա- մանակ, հինգ հարիւր քառասուն հազար մարդ կ'ուզենք դրօշի տակ, Չունինք այս թիւը, ոչ ալ պիտի ունենանք 1895ին։ Պատճառն ուրիշ տեղ չ'գտնուի բայց եթէ գանձային գոնարուութիւններու մէջ, 1895ի ելեւմտացոյցը հինգ հարիւր ինը հազար մարդ միայն պահելու միջոցներ կը հայթայթէ։ հետեւապէս մեզի պէտք եղածէն երեսուն- եւմէկ հազար մարդ պակաս պիտի ունե- նանք։ Այս պակասն 1896 տարւոյն մէջ լեցնելու հարկաւոր միջոցներուն համար գիմում ըրած ենք։ Ներկայ տարւոյ մէջ դրօշի տակ գտնուած զինուորներու թիւը հինգ հարիւր երեք հազար է, բայց բացար- ձակապէս անհրաժեշտ է որ հինգ հարիւր քառասուն հազարն ամբողջացնելու համար պակաս յիշեալ թիւը ձեռք բերուի 1896ին, քանի որ Գերմանիոյ տարեկան գործոն բա- նակին զօրաց թուոյն վրայ եօթանասուն հազար մարդ աւելցուած է»։

—Հունգարիոյ Ելեւմտական նախարարը ոգելից ըմպելեաց առեւտուրը պետական մենավաճառի վերածելու ծրագիր մը պատ- րաստած է եւ նոյն դրութիւնը պիտի մուծ- ուի Աւստրիա ալ։ Այս ծրագիրը որով կը յուսացուի, աւստրիական պետութեան եր- կու մասերն ի միասին առնուի, հասցիթի առաւելութիւն մը ձեռք բերել եօթանա- սուն կամ ութսուն միլիոն ֆլորինի հաա- նող, սա է. «Պարզ կամ անխառն ըմպել- եաց արտադրութիւնը պիտի թողուի ան- հատ ձեռնարկուններու, բայց Հունգարիոյ մէջ արտադրիչները պիտի կրնան ծա- խել կառավարութեան միայն, Նամաօրի- նակ դրութիւն մը արդէն երկար ժա- մանակէ ի վեր կը գործադրուի ծխախոտի նկատմամբ։ Ոգելից պարզ ըմպելիներու արտադրութեան աւելորդը ուրիշ երկիրներ շրջելու գործողութեան սահման պիտի չ'դուրի։ Մենավաճառին պետական վարիչ- ները այս պարզ ըմպելիները պիտի գտնն կառավարական գործարաններու մէջ, զլիսա- ւորապէս սա նպատակաւ որ միայն մաքուր ոգելից ըմպելիներ հասնին տեղական սպա- ոռդներուն ձեռքը։ Այս գտուած, մաքրուած ըմպելիներուն, զորս կառավարութիւնը պիտի հայթայթէ որոշ գներով, վաճառումը պիտի յանձնուի փոքրաքանակ վաճառողներուն, ինչպէս կ'ըլլայ Չուիցերիոյ մէջ։ Այս կար- գադրութեան շնորհիւ, արտադրիչի եւ փոքրաքանակ վաճառականի միջեւ գործ տեսնող միջնորդներուն մինչեւ ցարդ ըրած շահերը պիտի մտնեն ուղղակի պետական գանձը»։ —Ամերիկեան հեղինակ Օլիվըր Ուէնտէլ Հոլմս 86 տարեկան հասակին մէջ մեռաւ ի Պոսթոն հոկտ. 7, կիրակի օր։ Տր. Հոլմս իր գրական գործունէութեան շրջանին ա- մերիկացի համբաւաւոր մատենագիրներուն վերջինն էր։ Էմբրսըն, Լոնկֆելօ, Լօէլ, Պրայընթ, Հոթհորն, Մօթլի, Փրէսքըթ, ամէնքը իրմէ առաջ մեռան։ —Աֆղանիստանի էմիրը ծանրապէս հի- ւանդ էր, բայց կ'ըսուի թէ հիմա ապաքի- նելու վրայ է։ —Անցեալ շաբթու Մանչէսթըր քաղաքի ջրոյ նորաշէն աւազան-ճին բացման պաշ- տօնական արարողութիւնն սկսաւ տեղւոյն քաղաքապետին եւ քաղաքային ատենանի անդամոց եւ հրաւիրեալ բազմաթիւ ան- ձանց ներկայութեամբ։ Աւազանին շինու- թիւնն սկսաւ 1886 տարւոյն յունուար ամսուան մէջ, եւ ծախուց գումարն հա- սաւ 2,500,000 անգլ. ոսկւոյ։ Նոր աւա- ղանը, Թըրլմիո լիճը, ունի երկու մղոն երկայնութիւն եւ 96 մղոն հեռի է քաղա- քէն։ Կը գտնուի Անգլիոյ երկրորդ մեծա- դոյն լեռան, Հէլլէլիին, կողին վրայ։ Այս աւազանը մէկէն պիտի տայ քաղաքին 10 միլիոն քալի խմելու ջուր ամէն օր։ հետզհե- տէ ալ կարելի պիտի ըլլայ աւելցնել այս քանակութիւնը։ —Հարաւային Ափրիկէի Տէլակուա Ծո- ցին եզերքը փորթուղական ստացուածոց շրջակայ բնիկները դաղթականութեան գըլ- խաւոր քաղաքին, Լորէնսօ Մարքեսի, շրջա- կայքը աւարի առեր են։ Լիզլպոնայէ զօր- քեր պիտի զրկուին հոն, բայց տեղւոյն կրիման այս եղանակիւ մէջ շատ վտանգա- ւոր է Եւրոպացիներու։ —Մայրաքաղաքին ուսանական դեսպանը Նրիմէ ուր դացած էր տեսակցել Չարին հետ լուր կը բերէ թէ Նորին Կայս. Վեհա- փառութեան առողջական վիճակին վրայ

շատ բարերար ազդեցութիւն ըրեր է անոր իր պետութեան հարաւային եղերքը բնակիլը : Սբ. Փեթրոսպոլսի պաշտօնական թերթը կը հրատարակէ նոյն իմաստով յայտարարութիւն մը Զարին բժիշկներուն կողմէ :

—Փրանսայի Նախագահը երկուշաբթի օր զինուորական պատիւներով ընդունեց ի Փարիզ Զարին մեծ եղբայր Վլատիմիր մեծ —դուքսը, եւ ապա փոխադարձ այցելութեան դնաց անոր : Տեսակցութիւնը շատ սիրալիր էին :

—Սպանիացի նշանաւոր Հանրապետական Սինեոր Գասթէլար Հոմ կը գտնուի այցելութեամբ, եւ անցեալ շաբթու պապին ներկայանալու պատիւն ունեցաւ : Մեծապէս կը դարձանայ այն դիւրութեան վրայ որով պապը ամէն նիւթի վրայ խօսեր է յստակ գաղափարներ յայտնելով : Կ'ըսէ, «Ես շատ դիւանագէտի հետ խօսած եմ, Մր. Կլատտիէնէ սկսեալ մինչեւ Մ. Թիէրի հետ, բայց քիչ անգամ հանդիպած եմ այսքան թարմ, ինքնատիպ տեսութիւններու եւ այսքան ողջամիտ դատողութեան : Պապը մեծ տաղանդ ունի, ամէն բանի կը հետաքրքրի, եւ իր պերճախօսութիւնը արտասովոր է :»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Միջին վարժարանին եւ Ղալթա Սէրայի լիսէին մէջ ընդունուած ձրիավարժ աշակերտներու թիւը անհամեմատ կերպով չափած է : Բաց աստի, ձրիավարժ աշակերտները շատ անգամ դպրոցական թոշակը վճարելու կատարելապէս կարող ճնողաց դաւաններ են : Այս խնդիրը նկատողութեան առնուեցաւ Պետական խորհուրդին եւ Նախարարաց խորհուրդին մէջ, եւ ձրիավարժ աշակերտներու թիւը սահմանափակելու որոշումը հաղորդուեցաւ կրթական նախարարութեան : Յետ այսորիկ, յիշեալ երկու վարժարանները՝ այն աշակերտները միայն պիտի ընդունուին ձրի, որք իրօք կարօտ են եւ որք մասնաւոր ընդունակութիւն ցուցած են բարձրագոյն դպրոցներու եւ դաւառային նախակրթարաններու մէջ, եւ որք ամէն տարի օգոստ. ամսոյ վերջին մասէն մինչեւ սեպտ. ամսոյ վերջը կատարուող մրցման քննութիւններու մէջ կը տեսնուի թէ մասնաւոր յարմարութիւն ունին : Ոչ մէկ պարագայի մէջ, այդ վարժարաններն ընդունուած ձրիավարժ աշակերտներու թիւը պիտի անցնի ընդունուած աշակերտներուն ամբողջ թիւին հարիւրին քսանը :

—Կայսերական հրամանաւ որոշուած է որ երկրաշարժէն վնասուած կառավարական պաշտօնատեղիները նորոգելու նպատակաւ մայրաքաղաքի քաղաքապետական պաշտօնատեղի մէջ կազմուած յանձնաժողովին յատկացեալ ճարտարագէտները եւ գործաւորները կրկին ամսական ընդունին որչափ տեւէ իրենց աշխատութիւնը :

—Սպան կ'ըսէ թէ Պետական խորհուրդը առաջարկած է որ ասկէ ետքը լիւրէրէ կամ անցագիր խնդրող անձերու անցագիր չտրուի մինչեւ որ Մարդահամարի վարչութիւնէն տեղեկութիւն առնուի թէ այն անձինք կառավարութեան պարտք ունին թէ ոչ : Այս առաջարկը մատուցուած է Մեծ-Եղարջոսին :

—Այսօրն կուսակալութեան մէջ անցեալ տարի չառնուեցաւ որթալուծը ջնջելու գործողութեան ծախքերը գոցելու նպատակաւ չամիչի վրայ դրուած մասնաւոր

տուրքը, որ քսան փարա է կենդինարին համար : Հիմա որոշուած է այս շնորհը շաբաթական ալ տարի ալ, վասն զի այդ գործները մեծ դժուարութիւն կը կրեն իրենց արտադրութեան հրապարակ դաշնու համար :

—Շատեր քանի մը մանր տրամներ թելով մը կը կապեն փոխանակ գործածելու ամբողջ քաշի մը պատասխանող մէկ կտոր տրամ : Այս տեղի տուած է շատ մը զեղծումներու : Գնողը երբեք ապահով չէ թէ իրարու կապուած տրամներն իրօք ամբողջ քաշի մը հաւասար են : Արդ, թողապետութիւնը թողապետական բոլոր շրջանակներուն հրահանգ զրկած է որ հսկողութիւն ըլլայ այսպիսի տրամներ գործածողներուն վրայ եւ զնոյնները պաշտպանուին այս կարգի զեղծումներու դէմ :

—Քանի որ յառաջ կ'երթայ մայրաքաղաքի քաղաքապետի շինութեան գործը, մակուկավարները եւ մալաւաճները մտահոգութեամբ կը պաշարուին մտածելով թէ ինչպէս իրենց ապրուստը պիտի ճարեն երբ Քարափանց ընկերութիւնն սկսի իր գործառնութիւնները : Տեղական թուրք թերթ մը կ'ըսէ թէ այդ խնդիրն արդէն իսկ լրջօրէն նկատողութեան առնուած է, լուծումը կայսերական հաւանութեան արժանացած է, եւ հարկ եղած հրամաններն ալ Քարափանց ընկերութեան հաղորդուած են : Մակուկավարները եւ մալաւաճները իրաւունք պիտի ունենան ապրանք փոխադրելու, թէ՛ նաւահանգստին մէկ նաւէն միւսը, եւ թէ՛ ներքին նաւահանգիստէն դէպ ի կամուրջին դրսի կողմը դառնուող նաւերը եւ երկաթուղւոյ կայարանները : Դարձեալ, քարափանց քով խարսխող շոգենաւերը խելաց կամ ետեւի կողմէն պիտի մօտենան քարափին եւ առաջակողմէն խարսխանիլի մը պիտի կապուին : Այս կերպով մակուկավարները եւ մալաւաճները ըստ սովորութեան ապրանք պիտի փոխադրեն այդ շոգենաւերէն : Տարախոյս չկայ թէ այս որոշումը հաճոյ պիտի ըլլայ մակուկավարներուն եւ մալաւաճներուն :

—Լէւոնի Հէրալ եւ Սիմոն-Լ. ամսոյս 17էն սկսելով, հրատարակուելէ դադարեցան, քանի մը յօդուած կանոնի հակառակ հրատարակուեցան համար :

—Արշիպեղագոսի կղզեաց կուսակալութեան իշխանութիւն տրուած է զբաղական օգնութիւն ընել մահմետական եւ ոչ-մահմետական այն դպրոցներուն որ իրենց ծախքերն հայթայթելու միջոց չունին :

—Կայսերական հրաման մը ելած է որով կը պատուիրուի հաստատել կաղերու յատուկ արուեստական ոտից եւ ուրիշ վերաբուծական գործիքներու շինութեան գործարան մը : Այս գործարանը պիտի շինուի Քրանսական արդի լաւագոյն գործարանին յատակաձեւին համեմատ :

—Սոսկալի արկածի մը լուրը կը տրուի Զմիւռնիայէ : Պուրնապաթի ճամբուն վրայ ուղևորող գործարանի մը մէջ կաթսան յանկարծ պայթեր է : Պայթման սաստկութեանէն գործարանին մէկ մասը փլեր է եւ ութ գործաւորներ փառակներու տակ մնացեր են : Ամէնքն ալ հանուեր են սոսկալի վիճակի մէջ, բայց անոնցմէ մէկն յետոյ մեռեր է իր վէրքերուն հետեւանքով : Գործարանին մեքենավարը չէ գտնուեր : Կը կարծուի թէ անոր մարմինն այս արկածին մէջ անհետացած է լուրորովին :

—Անցեալ շաբթու յորդ անձրեւներ ցոյց տուին թէ ձմրան կը մօտենանը հետզհետէ : Քանի մը տեղեր անձրեւները հեղեղ յառաջ բերած եւ շէնքերու եւ խանութներու բաւական վնաս տուած են : Զմիւռնիոյ մօտ Մուղլա այնպիսի հեղեղներ եղան որ շատ տուներ ջուր կոխեց եւ տնեցիք ստիպուեցան վերի յարկերը ելլել : Խուներէն դուրս մնացողներն ալ ստիպուեցան ծառերու վրայ ելլել հեղեղէն չքուելու համար :

—Զօրաց համար օտար երկիրներէ բերուած կարագներու քննութեան վերաբերեալ կանոն մը գործադրուել սկսաւ : Մաքսատան մէջ կարագի ամէն տակառէ նմոյշ մը կ'առնուի, փոքրիկ շիշի մը մէջ կը դրուի, կը կնքուի եւ ապա վերլուծուելու համար կը դրկուի կայս. Բժշկական վարժարանը : Այս կերպով կը յուսացուի երեւան հանել կարագի վնասակար խառնուրդները :

—Նպաստամտոյց Բարձր Յանձնաժողովը կը շարունակէ թաղապետական այլ եւ այլ շրջանակներու մէջ երկրաշարժէ վնասուներու դրամ բաժնել : Մինչեւ հինգշաբթի օր բաշխուած այս նպաստներուն համագումարն է 660,203½ դահ. : Հանգանակեալ նոր գումարներ հասան այս շաբթու յիշեալ յանձնաժողովին ձեռքը : Կիսա հանգանակեալ դրամոց համագումարն է 3,885,649½ դահ. :

—Հնտախտի վերաբերեալ տեղեկագրութիւնները մեծ մասամբ գոհացուցիչ են : Հոկտ. 3/17ին Պրուսայի մէջ ոչ դէպք, ոչ մահ պատահեցաւ : Պիլէճիկի եւ Լիւլէ Պուրկալի մէջ նոր դէպքեր չպատահեցան : Սակայն Թրքիոյ մէջ (Ազրիանուպոլսոյ կուսակալութիւն) հնտախտէ քանի մը անձինք բռնուեցան :

—Մուսանիայէ մինչեւ Պոզ հրուանդանը, ի մէջ առնելով նաեւ զՄուսանիա, Կէմէիկի ծովածոցէն եկող բոլոր նաւերուն դէմ տասնօրեայ քառաւիշահաստատուած է Պանտրմայէ եւ Նիկոմիդիոյ Մոցէն եկողներուն ալ դէմ 24 ժամու քառաւիշահաստատուած է նախազգուշութեան համար :

—Կ. պոլսոյ պարիսպներուն երկրաշարժէն վնասուած մասերը նորոգելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովին տրամադրութեան տակ դրուեցաւ 130,000 դահ. գումար մը : Էտրնէդափուի նորոգութիւնները լմնցած են : Պարսպաց այն դուռը որ երկրաշարժէն ի վեր գոյգնած էր՝ բացուեցաւ : Հիմա պիտի նորոգուի Թուրքափուի դուռը :

Գումագալուի Մայր Եկեղեցւոյ Թաղական խորհուրդը շնորհակալութեան գիր մը ուղղած է կայս. պալատ 21,830 քաշ հացի նուէրին համար որ բաշխուեցաւ նոյն թաղի եւ շրջակայից այն աղքատ Հայոց որ երկրաշարժին պատճառաւ չբաւորութեան մասնուեցան :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Հոկտեմբեր 8/20, 1894

Գոնուրիտէ	7 23	Բուժ. Երկ. Բաժին	119½
Պարտուց Յարդարման Թղթադրամ (Թասթիյէի Տեւրուհ Գայմէսի)	6	Թասթիյէի Թաճար	97 40
ԴՐԱՄԻ, 0.00. 100 Կ			
Մեքիտիյէ	7 38	Ռուսիոյ ԲՈՒ	90
Մեթալիք	98 20	Նարայէն	87 30
Պէշիք	101 40	Գրիմից	54 45
Աթլուք	104	Անգլ. Կոկի	110 45
Մանր արծաթ	103	Մանթի Թղթ.	8 48

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՊՈ ՊՈՅԱՆԱՆ

Յիմանմանք Եղովը, Ամերիգան Խան